

Становище

от проф. Руси Маринов, д.н.

на *дисертационен труд*

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.5 – Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Телевизия) на основание на Заповед на Ректора на СУ „Св.Кл.Охридски“ №РД 38-121 от 19.02.2019г. и решение на Научния съвет на Факултета по журналистика и масова комуникация от 31.01.2019, протокол №05 .

Тема на дисертацията:

„Цифровата ефирна телевизия в условията на хибридизация“

Докторант:

Надежда Иванова Митева

Дисертацията се състои от три глави, предговор, заключение и приложения, с общ обем 372 страници, като основният текст е 288 компютърни страници, останалите са библиография и приложения. Темата на дисертацията е безспорно актуална и засяга проблеми, свързани с някои времеви и „модерни“ технологични тенденции, и как те влияят на медиите и администрацията вземаща решения по отношение на бъдещото им развитие.

Обект на изследвания са анализ на процесите и значението на цифровия телевизионен преход за развитието на пазара на телевизионни услуги, както и на цифровото общество като цяло в държавите-членки на Европейския съюз и в страните от Балканския регион. Предмет на изследването е проучване на международни и национални регулативни норми, които регламентират и координират протичането на цифровизацията на телевизионния ефир, както и актуалното състояние на наземното телевизионно радиоразпръскване в отделните страни и възможностите за развитието му, чрез въвеждане на усъвършенствани технологии и хибридни решения за съчетаване на радиоразпръскване и ширококолов интернет. Тезата е, че страните от Европейския съюз успяват да се възползват, макар и неравномерно и в различна степен, от предимствата на преминаването от аналогово към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване и по този начин то се превръща във фактор за цифровата трансформация, както на отделните европейски общества, така и на единния европейски пазар. Изследователската теза е представена, чрез синтез на формулираните и доказани твърдения в двете емпирични проучвания, публикувани в дисертационния труд. Всички страни, в които преходът от аналогово към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване е завършен, успяват да се възползват, макар и в различна степен, от неговите предимства. Компетентно проведена и навреме завършена, цифровизацията на наземното телевизионно разпространение съдейства за цифровата трансформация на обществата.

Целта на труда е да се проследи процесът на преминаване от аналогово към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване във всяка отделна страна и, чрез открояване на успешните от неуспешните модели, да се обосноват причините за допуснатите грешки, като се очертаят перспективите за развитие на наземната телевизионна платформа като част от съвременния цифров телевизионен пазар, в Европейския съюз и на Балканите. Поставени са и няколко изследователски въпроси: успява ли цифровизацията на наземното телевизионно излъчване в страните от ЕС и Балканския регион да постигне поставените цели; какво е актуалното състояние на телевизионния пазар в отделните държави; бъдещето пред цифровото наземно телевизионно радиоразпръскване, в светлината на възхода на мобилните мрежи и услуги от четвърто поколение и очакваното въвеждане на 5G.

Методологията за анализ на данните в дисертационния труд е основана на комбинация от качествени и количествени методи на изследване, с цел да отговори в максимална степен на поставените цели и задачи. Използван е конкретно-исторически метод за проследяване на развитието на телевизията като медиум и нейната трансформация в цифровата ера, чрез изучаване на 34 отделни случаи от практиката на национално ниво (case studies), и на регионите (ЕС и Балканите) като цяло. За анализ на събраните данни е приложен сравнителен анализ, ретроспективни и прогностични методи, както и разработването на оригинална методика за оценка на базисните резултати от цифровизацията на телевизионния ефир в отделните държави. Основен метод за събиране на информация е стандартизираното интервю. Въпросниците (на английски, френски и български) са изпратени (по електронна поща, едно интервю е проведено по телефона) до представители на органите по регулация на медиите и комуникациите на 28-те държави-членки на ЕС, както и до страните в дефинирания обхват на Балканския регион.

Библиографията към дисертацията включва 264 заглавия. От тях 58 са на кирилица, 206 – на латиница.

Някои от приносите на дисертанта(общо шест на брой) могат да бъдат обобщени по следния начин:

- обоснована е допълнителна функция на наземната телевизия, която възниква като следствие от цифровизирането на телевизионния ефир и това допринася за цялостната цифрова трансформация на обществата;
- представените емпирични изследвания, е първи опит у нас за проучване на прехода от аналогово към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване;
- предложена е оригинална методика за базисна оценка на постиженията на прехода от аналогово към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване, приложена за държавите-членки на ЕС;
- научната приложност на дисертационния труд предоставя основа и методика, върху която да се развиват по-задълбочени проучвания в бъдеще, свързани с нови технологии.

Проверката на тезата на дисертационния труд е заложена в основата на предварително планирано и реализирано социологическо изследване. Емпиричното проучване, представено във втора глава, е проведено между януари и юли 2018 г. Неговата цел е да установи дали преминаването от аналогово към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване в Европейския съюз успява да постигне очакваните резултати. Основен метод за набиране на данни е стандартизираното интервю. Получена е обратна връзка от 20 регулаторни органа (съобразно техните компетенции по предмета на въпросника) в 18 държави. 19 отговора са доставени по електронна поща, едно интервю е проведено по телефона. 16 регулаторни органи връщат изцяло или частично попълнени въпросници с исканата информация, три от регулаторните органи препращат въпросника към друга компетентна институция в съответната страна, един отказва съдействие. Допитването е проведено в периода януари-юни 2018 г. В трета глава е представено още едно проучване: сравнителното изследване е локализирано на територията на 11 държави, чиито територии лежат в очертания Балкански регион (без Турция) и е проведено в периода март – декември 2018 г. Целта е да се проследи процеса на преминаване от аналогово към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване и установи влиянието върху развитието на пазара на цифрова телевизия и на цифровото общество във всяка страна от посочения регион. Емпиричното изследване се състои от описателна и аналитична част.

В заключението се посочва, че въпросът за бъдещето на цифровата, ефирна телевизия намира отговор в няколко ключови думи: на технологично ниво - интерактивност, персонализация на потреблението, хибридность и ефективно използване на радиочестотния спектър; на политическо и експертно ниво - прецизно, компетентно и справедливо разпределение и управление на радиочестотния ресурс, както и отчитане на всички тенденции в развитието на пазара и потреблението на аудиовизуални медийни услуги. Авторът е представил по темата 5 публикации, от които на английски-3. Една от публикациите е индексирана през 2018 г. в базата-данни на SCOPUS. Авторефератът е структуриран съгласно академичните изискванията и съдържа 32 страници.

В последните няколко години има значими разработки в областта на новите технологии, относно това, как могат да трансформират медийната реалност и ориентират в посока, надхвърляща цифровизацията и преминаване отново към преобладаващи аналогови форми(analog computing) за комуникация. Само ще спомена за особеностите на последните две технологични революции. Например, „третата“ революция започва през 1969 г. с появата и развитието на електронните технологии, ИТ сектора, автоматизирано производство и интернет. Доминиращи стават електронните медии в лицето на радиото и телевизията. Масовата комуникация се превръща научна дисциплина и се изучава в почти всички водещи университети по света. Усъвършенстват се комуникационните теории и модели. Появяват се *дигиталните медии* и нови медийни платформи. От 2015 година активно се дискутират преимуществата на четвъртата индустриална революция, която се свързва с появата на усъвършенствани кибер-физически системи, смарт устройства, квантови системи и невронни мрежи, интегрирани във външната среда и в бизнеса. Очаква се голяма част от традиционните, професионални позиции в медиите да бъдат

предефинирани и постепенно ще бъдат заменени с други, това неминуемо ще се отрази и на съвременната регулативна рамка. Технологията сама по себе си не е в състояние да подобри състоянието или поведението на медиите. Цифровизацията е технологичен процес за кодиране на информацията с две цифри(0,1) и от тази гледна точка не спомага за по-голяма свобода и отговорност на медиите. Напоследък сме свидетели на по-засилен контрол върху съдържанието на медиите от външни политически структури.

Ще посоча и някои слабости, свързани с разработване на темата:

- част от научните приноси могат да бъдат обобщени и сведени до по-малко на брой, забелязват се и някои пресилени твърдения във формулировките, особено касаещи прогнози за развитие на технологичния домейн през 21.век;
- основната теза би трябвало да бъде свързана с хибридизацията и проблеми породени от използваните термини, но в текста не е отделено достатъчно внимание в тази посока, като в самата дефиниция се смесват понятия като технологии, промяна, конвергенция, сливане, съчетаване. С помощта на семантичен анализ на терминологията може да се достигне до по-ясни възможни определения. Например, в семантична мрежа получените резултати понякога са противоположни на очакваните.
- в текста, има прекалено много детайли, особено при проучване на данни и факти, свързани с дигитализация на медиите, би трябвало да се акцентира в по-голяма степен на обобщаване на идеи, синтез и изводи. В съвременния свят се използват аналитични техники като „големи данни“ и автоматизиране на процесите за анализи, като подобен подход би спестил много време за фактическо проследяване на отделни ситуации.

Въпреки посочените слабости, достойнствата на дисертационния труд са безспорни, както и положените усилия за емпиричен анализ на текущото състояние на електронните медии в рамките на Европа, изследване на различните модели, източници, дефиниции и структури описващи трансформацията на медийната реалност. Смятам, че темата която е избрана като обект на изследване е актуална, отразява както съвременни медийни ситуации така и международни тенденции за анализ на ролята на новите дигитални технологии за промяна същността на електронните медии, разработена е компетентно и отговаря на основните академични и научни изисквания за подобен труд.

Оценката ми за дисертационния труд на Надежда Митева е положителна и предлагам на научното жури да и бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“.

10.04. 2019 г.

Рецензент:

/Р.Маринов/